

JAKUB WRÓBEL

ARCHITEKTURA MILITARNA I I WOJNY ŚWIATOWEJ W POLSCE I NA ŚWIECIE

THE MILITARY ARCHITECTURE OF THE WORLD WAR II IN POLAND AND IN THE WORLD

JAKUB SZABEL

ARCHITEKTURA
MILITARNA
I I WOJNY
ŚWIATOWEJ
W POLSCE
I NA ŚWIECIE

THE MILITARY ARCHITECTURE OF THE WORLD WAR II IN POLAND AND IN THE WORLD

Spis treści

III Rzesza Niemiecka		Bateria Ny-Hellesund, Kapelløya	94
		Bateria "Theo", Harstad	95
"Wilczy Szaniec", kwatera Hitlera, Gierłoż	6	Bateria Oederlandet, Austratt	96
Mamerki, siedziba OKH	10	Bateria Bangsbo, Frederickshavn	97
Hochwald, polowa kwatera Himmlera	14	Twierdza Hantsholm	98
Piska Pozycja Ryglowa	16	Bad Bergzabren, "Linia Zygfryda"	99
Giżycki Rejon Umocniony, Martiany	19	Besseringen, "Linia Zygfryda"	100
Schron Otto von Lascha, Królewiec	21	Schrony Winkla, Zossen-Wuensdorf	101
Schron przeciwlotniczy, Szczecin	23		
Schron Arthura Greisera, Poznań	25	Polska	
Schron przeciwlotniczy, Poznań	26		
Schron przeciwlotniczy, Hamburg	28	Przedmoście bydgoskie	102
Flakturm, Wiedeń	29	Pozycja Żnin	105
Schron Kolejowy, Konewka	30	Pozycja Gołańcz-Wągrowiec-Dobieszewo	106
Kompleks "Riese"	31	Pozycja Nowogród	107
Ludwikowice Kłodzkie	35	Pozycja Mława	109
Sztolnie "Arado", Kamienna Góra	36	Pozycja Wizna	110
Pozycja Gardejska	39	Ośrodek Oporu Jastarnia	111
Pierścień Obrony Torunia, "B-Stellung"	40	Bateria im. Laskowskiego, Hel	112
Pierścień Obrony Grudziądz, "B-Stellung"	42	Pozycja Węgierska Górka	113
Podstawy pod armaty, Inowrocław	43	Pozycja Osowiec	114
Fabryka DAG Bromberg	44	Pozycja Sarny, Rejon Mokwin	115
Wieża obserwacyjna, Kabat	47	Pozycja Baranowicze	116
Międzyrzecki Rejon Umocniony	48	Obszar Warowny Śląsk	117
Odc. Szczecinek - Biały Bór, "Wał Pomorski"	51	Schron partyzancki, Puńsk	123
Grupa Warowna "Góra Wisielcza", Strzaliny	52		
Bateria "Schleswig-Holstein", Hel	54	Czechosłowacja	
Wieża baterii "Goeben", Świnoujście	56		
Bateria "Schwerin", Darłówko	58	Grupa Warowna Bouda	124
Bateria "Bluecher", Ustka	59	Grupa Warowna Hurka	127
Pozycja Odrzańska, Leśna Góra	60	Grupa Warowna Haniczka	130
Pozycja Odrzańska, Czerwieńsk	62	Grupa Warowna Dobroszov	132
"Linia Nysy", Otmuchów	64	Kralicky Rejon Umocniony, Kraliky	133
Mazurska Pozycja Graniczna, Bakalarzewo	65	Kralicky Rejon Umocniony, Lichkov	134
Przedmoście Warszawa, Dąbrowiecka Góra	66	Grupa Warowna Stachelberg	135
"Linia Pilicy", Inowłódz	67	Rejon Umocniony Beloves, Nachod	136
"Linia Pilicy", Tomaszów Mazowiecki	69	Praski Rejon Umocniony, Karlstejn	137
Borne Sulinowo	71	Rejon Umocniony Znojmo	138
Wyrzutnia V-3, Zalesie k. Międzyzdrojów	72		
Bateria "Todt", Heringzelles	73	ZSRR	
Blokhauz Eperleques	74		
Kompleks startowy V-2, Wizerness	75	Przemyski R. U., "Linia Mołotowa"	139
Bateria Zuydcotte	76	Zambrowski R.U., "Linia Mołotowa"	141
Bateria Merville	77	Punkt Oporu Zaruzie, "Linia Mołotowa"	142
Bateria Waldam	78	Siestrorieckaja Rubież, "Linia Stalina"	143
Bateria Longues-Sur-Mer	79	Miński Rejon Umocniony, "Linia Stalina"	144
Bateria Pointe du Hoc	80		
Schrony dla U-bootów, Lorient	81	Finlandia	
Schrony dla U-bootów, Saint-Nazaire	85		
Fortyfikacje Wysp Normandzkich	86	R. U. Miehikkälä, "Linia Salpa"	145
Bateria "Vara", Kristiansand	93	R. U. Risulahti, "Linia Salpa"	148

Bateria Kuivassari	149
Półwysep Hanko, "Linia Harpanskog"	150
Włochy	
Monte Croce di Comelico, "Wał Alpejski"	152
Grupa Warowna Col di Bovi, "Wał Alpejski"	153
Punkt Oporu Chiusa di Plezzo, "Wał Alpejski"	154
Sycylijski Rejon Umocniony, Ponte Dirillo	155
Omiš, Dalmatyńska Linia Obrony Wybrzeża	156
Francja	
G.W. Hackenberg, "Linia Maginota"	158
G.W. Schoenenbourg, "Linia Maginota"	159
G.W. Fermont, "Linia Maginota"	160
G.W. Anzelling, "Linia Maginota"	161
G.W. Saint-Agnes, "Linia Maginota"	162
G.W. L'Agaisen, "Linia Maginota"	163
Kabis, "Linia Mareth"	164
Jugosławia	
Poljanska Dolina, "Linia Rupnika"	165
Belgia	
Fort Eben-Emael	166
Holandia	
G.W. Kornwerderzand, Pozycja Wons	168
Szwecja	
Fort Rödberget, Fortress Boden	169
Szwajcaria	
G.W. Sasso San Gottardo	170
Fort de Pré-Giroud	171
Grecja	
Fort Roupel, "Linia Metaksasa"	172
G.W. Ehinós, "Linia Metaksasa"	173
Japonia	
Rejon Umocniony Iwo Jima	174
Tunele szpitalne Haebaru, Okinawa	175

Miejsca w Europie opisywane w albumie
Places in Europe described in the album

Autorzy zdjęć / The authors of the photos

Michał Stec
ur. 1989. Mieszka
w Tomaszowie M.
Pasjonat fortyfikacji
oraz rekonstruktor
historyczny.
Inicjator wielu akcji
odkopywania oraz
odtworzenia
zaniedbanych
schronów

Jarosław Chorzępa
ur. 1971.
Historyk.
Autor książek i
przewodników
o fortyfikacjach.
Redaktor naczelny
czasopisma
"Forteca". Obecnie
mieszka w USA

Jakub Wróbel
ur. 02.09.1979
w Warszawie.
Grafik i filmowiec.
Hobby: Fotografia.
Interesuje się
historią, zabytkami,
piłką nożną,
modelarstwem

Tomisław Kalembka
ur. 12.09.1976
w Toruniu.
Broker
ubezpieczeniowy.
Hobby: Rekonstrukcja
historyczna, prezes
Toruńskiego
Towarzystwa
Fortyfikacyjnego

Ihar Melnikau
ur. w Mińsku
na Białorusi.
Doktor nauk
historycznych,
autor wielu książek
historycznych.
Hobby:
Rekonstrukcja
historyczna

Sławomir Wójcik
ur. 06.08.1956
w Solcu Kujawskim.
Inżynier Automatyk
Hobby: Fotografia.
Interesuje się
niemieckimi
pozostałościami po
II wojnie światowej,
zwłaszcza w Górach
Sowich

Wstęp

Album ten jest przeglądem architektury militarnej w Europie z okresu poprzedzającego II wojnę światową oraz w jej trakcie. Oznacza to, że w latach 30-tych kraje zagrożone bezpośrednim atakiem ze strony Niemiec budowały umocnienia mające na celu zabezpieczenie własnych granic. Tak powstała najpierw "Linia Maginota" we Francji, później powstawały wzorowane na niej umocnienia w Czechosłowacji. Polska zaczęła budować umocnienia w 1939 roku, kiedy było jasne, że Niemcy szykują inwazję. Niemcy jeszcze wcześniej zaczęli budowę Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego oraz "Wału Zachodniego". Niemcy po opanowaniu Francji, Danii oraz Norwegii zaczęli budowę "Wału Atlantyckiego" mającego chronić te niemieckie zdobycze przed aliantami. Kiedy zaczęły się naloty na niemieckie miasta, zaczęto budować schrony przeciwlotnicze. Produkcja cudownej broni Hitlera zaczęła przenosić się z fabryk do podziemi. Prowizoryczne schrony partyzanckie chroniły przed wilgocią, zimnem, były zapleczem materiałowym. Materiał zgromadzony w albumie to tylko ułamek tego co powstało w tamtym okresie, ale to co najciekawsze moim zdaniem zostało tu zaprezentowane. Mam nadzieję, że zgromadzony tutaj zbiór fotografii i opisów przybliży Wam bardziej ten konflikt, ba a nawet zachęci do odwiedzenia tych niezwykłych miejsc.

Jakub Wróbel

Introduction

This album is a review of the military architecture in Europe from the period before and during World War II, this means that in the 1930 countries at risk of direct attack from Germany built fortifications to protect their own borders. This is how the "Maginot Line" in France was created first, and later the fortifications in Czechoslovakia were modeled on it. Poland began to build fortifications in 1939, when it became clear that Germany was preparing an invasion. The Germans started the construction of the Miedzyrzecz Fortified Area and the "Westwall" even earlier. After conquering France, Denmark and Norway, the Germans began building the "Atlantic Wall" to protect these German gains from the Allies. When the air raids on German towns began, the construction of air-raids shelters began. Production of Hitler's miracle weapon began to move from the factories to the underground. Makeshift guerrilla shelters, they protected against moisture and cold, they were a material base. The material collected in the album is only a fraction of what was created in that period, but what is most interesting in my opinion was presented here. I hope that the collection of photographs and descriptions gathered here will bring you closer to the conflict, and even encourage you to visit these extraordinary places.

Jakub Wróbel

“Wilczy Szaniec”, kwatery Hitlera, Gierłoż

“Wolf’s Lair”, Hitler’s quarters, Gierlož

Tablica poświęcona Stauffenbergowi
The table dedicated to Stauffenberg

Kwatera główna Fuehrera została utworzona w pierwszych dniach września 1939 roku. Była ona ośrodkiem dowodzenia podczas wojny. Miejsce zostało wybrane nieprzypadkowo, gdyż znajdowało się blisko granicy z ZSRR, Hitler mógł więc przebywać blisko frontu podczas trwania wojny. To tutaj doszło do słynnego zamachu na Hitlera dokonanego przez pułkownika von Stauffenberga.

6 Zamach nie powiódł się. Hitler przeżył. Zamachowcy zostali szybko ujęci i skazani na karę śmierci. (Powyżej) Bunkier Bormanna. (Poniżej) Odtworzony dawny budynek narad, gdzie dokonano zamachu wraz z figurami Hitlera i Stauffenberga

Fuehrer’s headquarter was created in the first days of September in 1939. It was a command center during the war. The place was chosen not by accident because it was close to the border with Soviet Union, so Hitler could stay close to the front during the war. This is where the famous assassination attempt on Hitler by colonel Stauffenberg took place. The bombers were quickly apprehended with the death penalty. (Above) Bormann’s bunker. (Below) Recreated former council building, where assassination took place with figures of Hitler and Stauffenberg

Budynek sztabu dowodzenia Alfreda Jodla. (Po prawej) Makieta przedstawiająca "Wilczy Szaniec" w roku 1944. (Poniżej) Pozostałości po dawnym kasynie oficerskim

Alfred Jodl's command headquarters building. (On the right) Model presents "Wolf's Lair" in 1944. (Below) Remnants of the former officers' mess

Wydawca/Publisher	Wydawnictwo Multimedia Art 85-133 Bydgoszcz, ul. Konopna 20/12 tel. 604687579 e-mail: multimedia.art.byd@gmail.com
Tekst/Text	Jakub Wróbel
Tłumaczenie/Translation	Jakub Wróbel
Zdjęcia/Photo	Jakub Wróbel, Sławomir Wójcik, Adrian Danilewicz, Ihar Melnikau, Zenon Domagała, Kazimierz Olszanowski, Grzegorz Paczkowski, Portal internetowy: Traces of War (Wikimedia Commons), JestemAdrian.pl, Dariusz Dudziak, Zbigniew Baldy, Matthew Burke, Kazuhiro Saito, Malcolm Amy, Michał Pawlak, Portal internetowy: Tripadvisor, Krzysztof Byszewski, Gunnar Wulf, Magdalena Haber, GRH Suomen Armeja, Marcin Barnowski, Tomisław Kalembka, Piotr Cybichowski, Łukasz Włodarczyk, Portal Facebook: Bunkry a pevnosti, Jarosław Sztabiński, Jarosław Chorzępa, Agnieszka Kołodziejska, Portal Facebook: Hauba - Chłód stali i betonu, Hiroki Nakazato. Konrad Kuna, Portal internetowy: poljanska dolina.com, Michael Samel, Portal Facebook: Ulrich Muenstermann Photography, Filip Kaczanowski, Krzysztof Geisler, Michał Stojek Adrian Stachowicz archive, Wikipedia - domena publiczna, WW2 Greek Army 1940 Reenacting Team, Portal internetowy: philippoxeniahotel.com, ww2militaria.weebly.com, germanhistoryx.de, reddit.com, Maarten Reiling
Zdjęcia okładkowe/Cover photo	Jakub Wróbel
Opracowanie, Skład/Compilation, set	Jakub Wróbel
Konsultacja merytoryczna	Jarosław Chorzępa
Druk/Printing	
Rysunki i mapy	Domena publiczna
ISBN: 978-83-967385-3-0	

II wojna światowa odcisnęła swoje piętno nie tylko w działaniach zbrojnych, milionach jej ofiar ale też pozostawiła materialny ślad, jakimi są wszelkie obiekty o charakterze militarnym jak schrony, grupy warowne, tunele, baterie dział i inne budowle. Obiekty te powstawały naturalnie jeszcze przed podjęciem działań o charakterze zbrojnym na danych terenach, lecz były one świadkami zmagania, które przesądziły o losach świata i są dzisiaj atrakcjami turystycznymi i miejscami odwiedzanymi przez miłośników militariów, badaczy historii oraz detektorystów.

World War II left its mark not only in military operations, millions of its victims, but also left a material trace, such as shelters, fortified groups, tunnels, cannon batteries and other buildings. These objects naturally arose even before the military actions in the given areas, but they were witnesses of the struggle that exaggerated the ice of world and are today tourist attractions and places visited by military lovers and detectorists.

O autorze:
Jakub Wróbel
ur. 2 września 1979
w Warszawie,
absolwent
Państwowej Wyższej
Szkoły Filmowej
Telewizyjnej
i Teatralnej w Łodzi.
Filmowiec, fotograf,
grafik, z zamiłowaniem
historyk

About author:
Jakub Wróbel
born in September 2,
1979 in Warsaw,
graduate National
School of Film,
Television and Theater
in Lodz in Poland.
Filmmaker, photographer,
graphic designer,
historian by passion

